మహాభారతము

విరాట పర్వము

పంచమాశ్వాసము

మహా భారత కథను వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు. ఆ ప్రకారంగా గోవులను విరాట నగరం వైపు మళ్ళించిన అర్జునుడు, గోసమూహాలకు కురు సైన్యానికి మధ్యలో నిలబడ్డాడు. అల్లంత దూరంలో అర్జునునికి సుయోధనుడు కనిపించాడు.

"భూమింజయా! అడుగో సుయోధనుడు. ఆ వైపుగా రథం పోనివ్వు" అన్నాడు.

ఇంతలో కౌరవ సేనలోని ప్రముఖులైన భీష్ముడు, కర్ణుడు చెరి ఒక వెయ్యి రథములతో సుయోధనుడి వైపుకు వెళ్లారు. సుయోధనుడికి అర్జునుడికి మధ్య సైన్యం ముందు నిలిచారు. చేత చిక్కిన గోగణమును

అర్జునుడు తోలుకుపోవడంచూచి సుయోధనుడు నిట్టూర్చాడు. ఇంతలో మిగిలిన సేనలు రారాజుకు అండగా వచ్చి నిలిచాయి.

కురు సేననంతా తేరిపార చూచాడు అర్జునుడు.

"ఉత్తరకుమారా! అదిగో కురుసేన. అందులో ప్రముఖులను చూపిస్తాను చూడు. అదుగో! కాంచన మయ వేదిక తన గుర్తుగా కలిగిన కేతనము (ఫ్లాగ్) కలవాడు ద్రోణాచార్యుడు. ఎగురుతున్న సింహము తోక కల కేతనము కలవాడు అశ్వత్థామ. బంగారు గోవును కేతనముగా కలవాడు కృపాచార్యుడు. తెల్లని కేతనము కలవాడు కర్ణుడు. పాము పడగను తన కేతనముగా కలవాడు సుయోధనుడు. తాటి చెట్టును తన కేతనము మీద అలంకరించిన వాడు భీష్ముడు. ఈ కేతనములను బట్టి వారిని గుర్తుపెట్టుకో! " అన్నాడు అర్జునుడు.

"ఉత్తరకుమారా! ఇప్పుడు మన రథాన్ని గురువుగారు ద్రోణుడికి కుడి వైపుగా ప్రదక్షిణ పూర్వ కంగా పోనిమ్ము. ధనుర్విద్యలో ఆయన శక్తి అసమాన్యము. ఆయనను మనము అవమానించరాదు. ముందుగా మనము ఆయనతో యుద్ధానికి దిగరాదు. ముందుగా నేను సుయోధనునితో యుద్ధం చేస్తాను. సుయోధనుని రక్షించడానికి

గురువుగారు వస్తారు. ఆయన నాతో యుద్ధం చేస్తే అప్పుడు నేను గురువుగారితోయుద్ధం చేస్తాను. ఆయన పక్కనే ఉన్నవాడు గురు పుత్రుడు అశ్వత్థామ. ఆయన శివుడి వరం వలన పుట్టాడు. అతి భీకరంగా యుద్ధం చేస్తాడు. ఆ పక్కనే ఉన్నవాడు కృపాచార్యులు. మాకు చిన్నప్పటి నుండి విద్యనేర్పిన గురువు. ద్రోణుడితో సమానమైన పరాక్రమము కలవాడు. వీరలిరువురు మనకుపూజ్యులు. వీరితో మనం ముందుగా యుద్ధం చెయ్యకూడదు. వారు ఎదురుగా వచ్చినా రధం పక్కగా పోనిమ్ము ఎదురు పడవద్దు.

అదుగో అటు చూడు. సుయోధనునికి ప్రేమ పాత్రుడు కర్ణుడు. ఇతడు పరశురాముని వద్ద విలువిద్య నేర్చుకున్నాడు. యుద్ధంలో ఎవరిని లెక్క చెయ్యడు. అత్యంత పరాక్రమ శాలి. ఇతడు నాకు సరిజోడు. కర్ణునితో యుద్ధ చేసే అవకాశం ఈనాటికి లభించింది. మా యుద్ధం జాగ్రత్తగా పరికించు. కర్ణుడు నన్నుచూస్తే ఊరుకోడు నామీదికి యుద్ధానికి వస్తాడు. అతనిమీదికి చిచ్చర పిడుగులా దూకుతాను. నువ్వు సందేహించకుండా కర్ణుని మీదికి రధం నడుపు.

ఇంక సుయోధనుడు. మా పెదనాన్న ధృతరాష్ట్రుని కుమారుడు. అభిమానధనుడు. కాని మంచి ఉన్నత మైన మనసున్నవాడు. అత్యంత

పరాక్రమవంతుడు. కాని కోపం ఎక్కువ. మామీద ద్వేషం పెంచుకున్నాడు. అత్యంత దుష్టుడు. సుయోధనుడు ఎదురు పడితే నాకు పండగే. అతని కోసం వెతుకు. ఎలాగైనా సరే మనం మెఱుపు మెఱిసి నట్టు అతనిని సమీపించాలి. అదుగో ఆయన మా తాతగారు భీష్ముడు. అత్యంత పరాక్రమ వంతుడు. ఎంతో బుద్ధి మంతుడు. ఎన్నో ఆయుధరహస్యాలు తెలిసినవాడు. యుద్ధంలో పరుశురాముని ఓడించిన మహావీరుడు. పొరపాటున కూడా అయన దరిదాపులకు కూడా వెళ్లకు. తాతగారికి కోపం వస్తే నన్ను సుయోధనుని దగ్గరకు కూడా పోనివ్వడు. జాగ్రత్త!" అంటూ కురు సేనలో వీరులను పరిచయం చేసాడు అర్జునుడు.

ఆ సమయంలో అశ్వత్థామ కర్ణుడుని చూచి ఇలా అన్నాడు: "కర్ణా! ఇందాక నిన్ను నువ్వు పొగుడు కున్నావు కదా! అదుగో అర్జునుడు యుద్ధానికి వచ్చాడు. పద. అతనిని ఎదుర్కొని పోరాడు. ఒక వేళ నీకు చేతకాక పోతే శకుని ఉన్నాడు కదా! అతనితో ఆలోచించు. రారాజు ఈ యుద్ధ కార్య నిర్వహణ నీమీద పెట్టాడు కదా! తప్పుతుందా వెళు!" అని అన్నాడు నవ్వుతూ.

"నీ మాదిరి నేను భీరువును కాను యుద్ధం నుండి తప్పుకోడానికి. నేనే

శూరుడను. అర్జునుడు కాదు వాడి తండ్రి ఇంద్రుడు వచ్చినా నేను భయపడను. నా పరాక్రమాన్ని కళ్లారా చూడు!" అన్నాడు కర్ణుడు కోపంతో.

కర్ణుడు ఆ మాటలు అంటూ ఉండగానే భీష్ముడు, ద్రోణుడు, కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ సుయోధనునికి రక్షణగా నిలిచారు. వారి వెంట సుయోధనుడు, దుశ్శాసనుడు, బాహ్లిక సోమదత్తులు, వివిధ బలాల సేనాధిపతులు, కురు సైన్యము ముందుకు ఉరికింది.

అర్జునుడు గాండీవాన్ని సంధించాడు. గాండీవంనుండి బాణాలు పుంఖాను పుంఖాలుగా వచ్చి కురు సేనను చించిచెండాడుతున్నాయి. తనను చుట్టుముడుతున్న సైన్యాన్ని నుగ్గునుగ్గు చేస్తూ ముందుకు కదులుతున్నాడు అర్జునుడు. అప్పుడు కురు సైన్యము వజ్రవ్యూహముగా ఏర్పడి అర్జునుని చుట్టుముట్టారు. అర్జునుడికి శరీరం పొంగింది. ఉత్తర కుమారుడు అర్జునుని యుద్ధ నైపుణ్యాన్ని ప్రశంసిస్తూ పొగడ్తలతో ముంచెత్తు తున్నాడు. ఆ మాటలు వింటూ అర్జునుడు చెలరేగి పోయాడు. గాండీవం ఎప్పుడూ చక్రము వలె గుండ్రంగానే వెలుగుతూ ఉంది. అంటే అంత వేగంగా బాణాలు వేస్తున్నాడు అర్జునుడు. తనకు ఇరుపక్కల ఉన్న అమ్ముల పొదులలోనుండి రెండు చేతులతో బాణాలు

తీసి సంధిస్తున్నాడు. ఆ ప్రకారంగా బాణాలు సంధిస్తూ శత్రు సేనలను నుగ్గునుగ్గు చేస్తూ అర్జునుడు కౌరవ సేనలను చీల్చుకుంటూ ముందుకు చొచ్చుకుపోతున్నాడు. కురు సేన పన్నిన వజ్ర వ్యూహాన్ని ఛేధించాడు.

అర్జునుని బాణముల ధాటికి గుర్రములు రధములను విడిచి పరుగెత్తుతున్నాయి. రధికులు కింద పడి పోతున్నారు. అలాంటి వారిని ఏమీ చేయకుండా ముందుకు సాగుతున్నాడు అర్జునుడు. ఒకసారి అర్జునుడి ఎదుట పడ్డవాడు మరల కనిపించడం లేదు. కాని తన సారధి ఐన భూమింజయుడికి, రధమునకు, హయములకు ఎలాంటి ముప్పు రాకుండా కాపాడుకుంటున్నాడు.

అర్జునుడి వీర విహారానికి శత్రు సైనికులు నిస్తేజులవుతున్నారు. అతనితో యుద్ధానికి ఎవరూ సాహసించడం లేదు. అప్రతిహతంగా కురు సైన్యములో కలయ తిరుగుతున్నాడు అర్జునుడు. తరువాత ముఖ్యులైన ద్రోణాదుల మీదికి శరసంధానం చేసాడు. కర్ణుడి రధసారధిని కొట్టాడు. అతని రధాన్ని విరగ గొట్టాడు. అతని విల్లు విరిచాడు. దేవదత్తాన్ని పూరించాడు. కర్ణుడి అవస్థచూచి, కురు సేనలన్ని భీష్ముని వెనక చేరాయి. భీష్ముడు వారిని ఉత్సాహ పరుస్తూ యుద్ధానికి సన్నద్ధం చేసాడు.

ద్రోణుడు, కృపుడు, వికర్ణుడు మొదలైన వారు సుయోధనుని ముందు రక్షణ కవచంగా నిలబడ్డారు.

అప్పుడు అర్జునుడు ఉత్తర కుమారునితో "కుమారా! కొంచెం సేపు రథం ఆపు. మన ఎదురుగా మోహరించిన సైన్యాన్ని చూడు. అడుగో కర్ణుడు. ముందు వాడి మీదికి రథాన్ని పోనివ్వు. వాడి పొగరు అణిస్తే గాని వాడే దిక్కు అని నమ్ముకున్న సుయోధనుడికి బాధ పుట్టదు." అన్నాడు అర్జునుడు. ఉత్తర కుమారుడు శరవేగంతో రథాన్ని కర్ణుని మీదికి పోనిచ్చాడు. కర్ణుడి వైపు శర వేగంతో దూసుకుపోతున్న అర్జునునిచూచి చిత్రాంగదుడు, చిత్రరథుడు, సంగ్రామచిత్తు, దుస్సహుడు, చిత్రసేనుడు, వివింశతి, దుర్ముఖుడు, దుర్జయుడు, వికర్ణుడు, శత్రుంతపుడు, దుశ్శాసనుడు మొదలైన కురుకుమారులు, ఒక్కసారిగా అర్జునునిమీదికి ఉరికారు.

ముందుగా వికర్ణుని విల్లు విరిచాడు. దాంతో వికర్ణుడు పారిపోయాడు. తరువాత శత్రుంతపుని చంపాడు. దానితో మిగిలిన వారు పారిపోయారు. కర్ణుని తమ్ముడు సంగ్రామజిత్తుడు అర్జునుని ఎదుర్కొన్నాడు. అర్జునుడు ఒక బల్లెము తీసుకొని వాడిని పొడిచి

చంపాడు. ఇది చూచిన కర్ణుడు కోపంతో అర్జునుని మీదికి బాణాలు సంధించాడు.

ఈ విధంగా యుద్ధంలో మొదటిసారిగా అర్జునుడు, కర్ణుడు తలపడ్డారు. కౌరవ సేనలో అందరూ యుద్ధం చెయ్యడం ఆపి వీరి ఇద్దరి యుద్ధం చూస్తూ నిల్చున్నారు.

అర్జునుడు కర్ణుని సమీపించి "కర్ణా! నిండు సభలో నాకు ఎదురు లేదు అని పలికావు కదా! ఇదుగో, యుద్ధం వచ్చింది. నీ పరాక్రమము ఇప్పుడు చూపు. ఎవరు గొప్పో తేల్చుకుందాము. సభలలో పలికినట్టు ప్రగల్భాలు పలకడం ఇక్కడ కుదరదు. నీ తమ్ముడి చావు కనులారా చూచావు కదా. ఇంత దాకా వచ్చిన తరువాత పారిపోవడానికి ప్రయత్నించకు. నాడు ద్రౌపదికి జరిగిన అవమానమును నిండు సభలో చూచి నవ్విన దానికి ఫలితం అనుభవించాలి కదా! ఆరోజు ధర్మజుని మాటకు కట్టుబడి కోపాన్ని బలవంతంగా అణచుకున్నాను. కాబట్టి ఆరోజు తప్పించుకున్నావు. కాని ఇప్పుడు చిక్కావు. ఎక్కడకు పోతావో చూస్తాను!" అన్నాడు అర్జునుడు.

"ఏమిటి అర్జునా! ఆరోజు అన్నగారి మీద పెట్టి తప్పుకుంటావా! అంత పోటుగాడివా! రా! నీ శక్తి ఏపాటిదో చూస్తాను! ఏదో ఒక విధంగా అరణ్యఅజ్ఞాత వాసములు గడిపితే రాజ్యం వస్తుందిలే అని అడవుల్లో తిరిగిన వాడివి. నీకు ధైర్య సాహసములు ఎక్కడున్నాయి! ఇంతకు ముందు నువ్వు ఏవేవో చేసావని అనుకుంటున్నారు. కాని నిన్ను చూస్తుంటే అవి నిజాలు కావేమో అని సందేహంగా ఉంది." అంటూనే కర్ణుడు అర్జునుని మీదికి బాణాలు గుప్పిస్తున్నాడు. అర్జునుడు కూడా తగురీతిలో సమాధానం ఇస్తున్నాడు.

కర్ణుడి విల్లు అర్జునుడు విరగ్గొట్టాడు. కర్ణుడు శక్తి బాణాన్ని అర్జునుని మీదికి ప్రయోగించాడు. అర్జునుడు దానిని తుత్తునియలు చేసాడు. కర్ణుడు మరొక విల్లు తీసుకొని అర్జునుని రధసారధి ఉత్తరుని మీద ఆరు బాణాలు అర్జునుని మీద పది బాణాలు వేసాడు. అర్జునుడు కోపించి కర్ణుని మీదికి బల్లెములు వర్షంలాగా విసిరాడు. ఆ బల్లెముల ధాటికి తట్టుకోలేక కర్ణుడు పారిపోయాడు. అది చూచి ఉత్తరకుమారుడు సంతోషంతో కేకలు పెట్టాడు. అర్జునుడు విజయ చిహ్నంగా దేవదత్తము శంఖమును పూరించాడు.

" ఉత్తర కుమారా! కురు సేనలో ముఖ్యుడు కర్ణుడుపారిపోయాడు. ఇంక మనకు ఎదురు నిలిచేది ద్రోణాచార్యులు మాత్రమే" అంటూ కురు సేనను చూస్తున్నాడు అర్జునుడు.

ఉత్తరకుమారుడు అర్జునుని చూచి "అర్జునా! నిన్ను చూస్తుంటే ఆశ్చర్యము, భయంము, విహ్వాలభావము కలుగుతున్నాయి. నీ ధైర్యము, నీ శౌర్యము చూస్తుంటే నా మనసు భయంతో వణికిపోతూ ఉన్నది. కాళ్లు చేతులు ఆడటం లేదు. నాకు ఈ రథం నడపడం శక్యం కాకుండా ఉంది. నేను పుట్టినది మొదలు ఈ మాదిరి యుద్ధం చూడలేదు. నా మనస్సు పరవశించి పోతూ ఉంది. నా శరీరం నేను చెప్పిన మాట వినడం లేదు" అని అన్నాడు వణుకుతూ ఉత్తరుడు.

అర్జునుడు ఉత్తరుని చూచి నవ్వి "ఉత్తర కుమారా! నేను ఉండగా నీకేమియు భయము లేదు. నిర్భయంగా రథము తోలుము. అటు చూడు! ఎర్రని గుర్రములు కట్టిన రథం మీద ఉన్నాడే ఆయనే ద్రోణుడు. మా గురువుగారు. ఆయనకు ఎన్నో అస్త్ర, శస్త్రములు ప్రయోగ ఉపసంహారములతో కూడా తెలియును. సుజనహితుడు. తన కుమారుడు అశ్వత్థామ కంటే నన్ను ఎక్కువగా ఆదరించి నాకు విలువిద్య నేర్పాడు. రాజధర్మము ప్రకారం ఈనాడు ఈవిధంగా ఆయనను

యుద్ధంలో ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది. నువ్వు మన రథమును ఆయనకు ఎదురుగా పోనిమ్ము. " అన్నాడు అర్జునుడు.

ఉత్తరుడు ఆ ప్రకారం చేసాడు. అర్జునుడు గురువుగారిని చూచి "గురువుగారూ! నమస్కారము. అడవులలో 12 ఏళ్లు, అజ్ఞాతంగా ఒక ఏడు గడపి, ఎన్నో బాధలు పడ్డాము. ఇది మంచి సమయము అని మీ ముందుకు వచ్చాను. నామీద కోపగించకుండా దయచూపండి. మీమీద బాణం వేయడానికి జంకుతున్నాను. కనుక ముందు మీరే నా మీద శరప్రయోగం చెయ్యండి. " అని వేడుకున్నాడు అర్జునుడు.

అతని మాటలకు సంతసించి ద్రోణాచార్యులు అర్జునుని మీద 20 బాణాలు సంధించాడు. వాటిని మధ్యలోనే విరిచేసాడు అర్జునుడు. ఇప్పుడు అర్జునుడికి ద్రోణుడికి ద్వంద్వయుద్ధం ఆరంభం అయింది. ఇద్దరూ అతి రథులు. అస్త్రశస్త్రకోవిదులు. అద్భుతమైన బాహుబలము కలవారు. పరాక్రమోపేతులు. వీరి ఇరువురి యుద్ధం చూడటానికా అన్నట్టు కురు సేనలు యుద్ధం ఆపి వీరినే చూస్తున్నాయి.

ద్రోణుడు ప్రయోగించే అస్త్రముల నన్నింటిని సమర్ధవంతంగా ఎదుర్కొంటున్నాడు అర్జునుడు. వాటిని నిర్వీర్యం చేస్తున్నాడు.

కురుసేనను తునుమాడుతున్నాడు. అర్జునుని పరాక్రమం చూచి ద్రోణుడు విస్తుపోయాడు. తన సైన్యం తరిగిపోతూ ఉంది. అర్జునుని గెలవడం అసాధ్యం అనిపించింది. ఇంతలో అర్జునుడు తన బాణాలతో ద్రోణుని శరీరాన్ని, సారధిని, కేతనాన్ని ఒక్కసారిగా కొట్టాడు. కురు సైన్యం హాహాకారాలు చేసాయి.

తన తండ్రి పరిస్థితి చూచి అశ్వత్థామ తండ్రికి సాయంగా యుద్ధంలో కి దిగాడు. అర్జునుని ఎదుర్కొన్నాడు. అర్జునుడు అశ్వత్థామ రధాన్ని గుర్రాలను తన బాణాలతో కొట్టాడు. అశ్వత్థామ తన బాణాలతో అర్జునుని గాండీవం విల్లు త్రాటిని తెంపేసాడు. అర్జునుడు అల్లెత్రాడు బిగించుకుంటూ ఉంటే మరొక ఎనిమిది బాణాలతో అర్జునుని కొట్టాడు. అర్జునుడు గాండీవం సరిచేసుకొని అశ్వత్థామ వేసిన బాణాలు మధ్యలోనే తుంచి, అస్త్రాలను అశ్వత్థామ మీద సంధించాడు. అర్జునునికి అక్షయ తూణీరం ఉంది. కాని అశ్వత్థామకు లేదు. అందుకని అశ్వత్థాము బాణాలు అయిపోయాయి.

ఇది గమనించి కృపాచార్యుడు అశ్వత్థామకు సాయంగా వచ్చాడు. అర్జునుడు కృపాచార్యుని ఎదుర్కొన్నాడు. కృపాచార్యుడు విజృంభించి అర్జునుని కపిధ్వజమును కొట్టి జయజయధ్వానములు చేసాడు.

అర్జునుడు కోపించి కృపాచార్యుని రథాన్ని విరుగ గొట్టాడు. రథములకు కట్టిన హయములను చంపాడు. విల్లు విరగ్గొట్టాడు. సారధిని చంపాడు. కృపాచార్యుడు విరథుడు అయ్యాడు. కాని భయపడక శక్తి అనే అస్త్రాన్ని విసిరాడు. అర్జునుడు శక్తిని ముక్కలు చేసాడు. చేసేది లేక కత్తిడాలు తీసుకొని అర్జునుని ఎదిరించాడు. అర్జునుడు కృపుని కత్తి విరగ్గొట్టాడు. వెంటనే కృపుడు పక్కనే ఉన్న అశ్వత్థామ రథం ఎక్కాడు.

కృపాచార్యునికి పట్టిన గతి చూచి కౌరవ సేనలన్ని భీష్ముని వెనక చేరాయి. ఇది చూచి వృషసేనుడు అర్జునుని ఎదుర్కొన్నాడు. అర్జునుడు అతనిని చూచి ఒక బల్లెంతో వృషసేనుని విల్లు విరుగ గొట్టి, అతని గుండెలమీద పొడిచాడు. ఆ దెబ్బకు వృషసేనుడు పారిపోయాడు. పక్కనే ఉన్న దుశ్శాసనుడు, దుర్ముఖుడు, వివింశతి, వికర్ణుడు, శకుని అర్జునుని ఒక్కమాటుగా చుట్టుముట్టారు. అర్జునుడు తన వాడి బాణాలతో వారి రథాలను ముక్కముక్కలు చేసి వారి విల్లులను తుంచాడు. వారందరూ అర్జునుని ధాటికి తట్టుకోలేక పారిపోయారు.

అర్జునునికి ఎవరూ ఎదురు నిలువలేకపోయారు. అప్పుడు అర్జునుడు ఉత్తరకుమారునితో "కుమారా! అటు చూడు. తాళవృక్షం ధ్వజంతో, మెరుపు వలె మెరుస్తున్న మా తాత భీష్ముని చూడు. ఇంక

ఆయన ఒక్కడే మిగిలి ఉన్నాడు. ఆయన వంకకు మన రథం పోనిమ్ము". అన్నాడు అర్జునుడు. ఉత్తరుడు భీష్ముని వంకకు రథం పోనిచ్చాడు.

అర్జునుని చూచి భీష్ముడు తన శంఖం పూరించాడు. అర్జునుడు కూడా దేవదత్తం పూరించాడు. రెండు వృషభములు ఒకటిని ఒకటి ఢీకొట్టడానికి సిద్ధంగా ఉన్నట్టుంది వారిరువురిని చూస్తూ ఉంటే. ముందు భీష్ముడు తన బాణాలతో కపిధ్వజమును, దానిని అనుసరించి ఉన్న భూతములను, రథ సారధిని కొట్టాడు. ఆ బాణములనన్నింటిని మధ్యలోనే తుంచేసాడు అర్జునుడు. తన బాణాలతో భీష్ముని కప్పేసాడు. అర్జునుడు వేసిన బాణాలను తన బాణాలతో పటాపంచలు చేసాడు భీష్ముడు. అర్జునుడు వేసే ప్రతి అస్త్రాన్ని భీష్ముడు ముక్కముక్కలు చేస్తున్నాడు.

అది ఎలా ఉందంటే అర్జునుడు తాను నేర్చుకున్న అస్త్రాలను తాత గారి ముందు ప్రదర్శిస్తూ, "తాత గారూ! చూడండి! ఈ అస్త్రశస్త్రాలు నేను సంపాదించాను" అని చూపిస్తుంటే, "బాగున్నాయిరా! ఇంకా చూపించు." అని తాతగారు అన్నట్టు ఉంది. తాను వేసిన ప్రతి అస్త్రాన్ని తాతగారు ముక్కలు చేస్తుంటే అర్జునునికి కోపం వచ్చింది. తాతగారి విల్లు

విరగ్గొట్టాడు. ఇప్పుడు మనుమడి మీద తాతగారికి కోపం వచ్చింది. అర్జునిని మీదికి శరపరంపర కురిపించాడు. అర్జునుడు తాతగారు వేసిన బాణాలు అన్ని మధ్యలో తుంచి, ఆయన రధాన్ని సారధిని గుర్రాలను కొట్టాడు. భీష్ముడు మరొక విల్లు తీసుకునే లోపల తాతగారి గుండెల మీద కొట్టాడు. భీష్ముడు సోలి రధాన్ని పట్టుకొని పడిపోయాడు. భీష్ముని పరిస్థితి చూచి అతని సారధిని భీష్ముని రధాన్ని పక్కకు తీసుకొని వెళ్లాడు.

అర్జునుడు ఇంకా ఎవరు మిగిలి ఉన్నారా అని చూస్తున్నాడు. ఒక పక్క ద్రోణుడు, కర్ణుడు, కృపుడు మొదలగువారు నిలబడి ఉన్నారు. అర్జునుడు వారిని చూచాడు. "ఉత్తరా! వారి వైపుకు రధం పోనిమ్ము" అన్నాడు.

అర్జునుడు తమవైపు రావడం చూచి అశ్వత్థామ కర్ణుడితో "కర్ణా! అర్జునుడు మనవైపే వస్తున్నాడు. మనము ఏం చేస్తాం చెప్పు. అర్జునుని ఎదుర్కొనడానికి నువ్వే సమర్ధుడవు. అర్జునుని నువ్వే ఓడించాలి" అని పరిహాసమాడుతూ కర్ణుని ముందుకు తోసాడు.

"నేను ఇప్పుడే ఇక్కడే అర్జునుని ఎదుర్కొంటాను. చూస్తూ ఉండు" అని అన్నాడు.

అప్పటికే తనతో యుద్ధం చేస్తున్న వీరులను మట్టికరిపిస్తున్నాడు అర్జునుడు. కౌరవ వీరులు అలసిపోయారు. ఇంక అర్జునునితో యుద్ధం మనవల్ల కాదని పక్కకు జరిగి దూరంగా నిల్చున్నారు. ఇక్కడ ఉత్తర కుమారుని పరిస్థితి కూడా అలాగే ఉంది.

"అర్జునా! నువ్వేమో అలుపూ సొలుపూ లేకుండా యుద్ధం చేస్తున్నావు నాకు దాహంగా ఉంది. కనీసం నీళ్లు తాగడానికైనా విరామం లేకుండా యుద్ధం చేస్తే ఎలాగా! ఇంక నా వల్లకాదు. నేను సారధ్యం చేయలేను." అని అన్నాడు.

"ఉత్తర కుమారా! కాస్త ఓపిక పట్టు. ఇంక సుయోధనుడు ఒక్కడే మిగిలాడు. అతడు అభిమానధనుడు. అతడు మనతో యుద్దాని సిద్ధం అవుతున్నట్టు తోస్తున్నది. కావలిస్తే నేను నీకు రధం నడపడంలో సాయం చేస్తాను. భయపడకుము" అని చెప్పాడు అర్జునుడు.

"అడుగో సుయోధనుడు అతని వైపు రధము నడుపుము" అని అన్నాడు. ఉత్తరుడు సుయోధనుడు ఉన్న వైపుకు రధం పోనిచ్చాడు. అర్జునుడు సుయోధనుని మీదికి ఆకలితో ఉన్న పులి మాదిరి విరుచుకు పడ్డాడు. మొదటనే సుయోధనుని గుండెలకు గురిపెట్టి రెండు బాణాలు

వేసాడు. సుయోధనుడు కూడా అర్జునుడి నుదుటిని కొట్టాడు. వాటిని విరిచి మరల సుయోధనుని మీదికి శరపరంపర కురిపించాడు అర్జునుడు.

ఇంతలో సుయోధనునికి సాయంగా వికర్ణుడు ఏనుగు మీద వచ్చి అర్జునునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. అర్జునుడు ఏనుగు కుంభస్థలం మీద పిడికిటితో గుద్దాడు. ఆ దెబ్బకు ఏనుగు కూలబడింది. వికర్ణుడు పడిపోయిన ఏనుగును వదిలి పక్కనే ఉన్న వివింశతి రథం ఎక్కాడు. మరలా అర్జునుడు సుయోధనుని గుండెలకు గురిపెట్టి బాణాలు వేస్తున్నాడు. దుర్యోధనుడు గాయపడ్డాడు. సుయోధనునికి సాయంగా ఉన్న వారిని కూడా అర్జునుడు గాయపరిచాడు. చేసేది లేక సుయోధనుడు కూడా వెనకకు మరలాడు.

అర్జునుడు సుయోధనుని తరుముకున్నాడు. అప్పుడు కర్ణుడు భీష్ముని చూచి "అర్జునుడు మనలను వెనకనుండి తరుముతున్నాడు. సుయోధనుడు పారిపోతున్నాడు. మనము సుయోధనుని కాపాడుకోవాలి. " అని అన్నాడు.

కర్ణుడి మాటలను భీష్మ ద్రోణ కృపాచార్యులు లెక్క చెయ్యలేదు. అప్పుడు సుయోధనుడు దీనంగా వారిని చూచి "అదేమటి! అలా వెళ్లిపోతున్నారు. ఇది మీకు ధర్మమా! మీకు రాజైన నాకు పరాజయం కలిగినపుడు నన్ను ఆదుకోవడం మీ ధర్మం కాదా! " అని దీనంగా అన్నాడు. అప్పుడు అందరూ ఆగారు భీష్ముడు సుయోధనుడిని ఓదారుస్తున్నాడు.

అర్జునుడు సుయోధనుని సమీపించి "సుయోధనా! కౌరవరాజా! అదేమిటయ్యా అలా పారి పోతున్నావు. ఇది క్షత్రియ ధర్మమా! నేను ఒక్కడినేనయ్యా! కుంతీ పుత్రులలో చిన్నవాడిని. అశక్తుడను. ఒంటరి వాడిని. కాని నువ్వు గాంధారీ పుత్రులలో అగ్రజుడవు. పైగా అపార సేనావాహినితో, నీ మిత్రులతో ఉన్నావు. ఇలా పారిపోతే నిన్ను నీ సాటి రాజులు, జనం మెచ్చుకుంటారా చెప్పు! ఓ కౌరవేశ్వరా! ఇలా యుద్ధంలో పారిపోయిన వాడివి రేపు హస్తినాపుర వీధులలో ఏనుగునెక్కి ఊరేగ గలవా! మణిమయ రత్నభూషణములు ధరించి నిండు పేరోలగమున సింహాసనము అధిష్టించగలవా! కర్పూర, చందన కస్తూరి మొదలగు సుగంధ ద్రవ్యములను సేవిస్తూ భోగభాగ్యములను అనుభవించగలవా! అదియును గాక అత్యంత సౌందర్యవతులైన అంగనలతో నీ ఇష్టానుసారము వేడుకగా

భోగింపగలవా! సుయోధనా! నా మాట విను. యుద్ధంలో చనిపోతే స్వర్గ సుఖాలు అనుభవించవచ్చు. యుద్ధంలో గెలిస్తే ఇహలోక సుఖాలు అనుభవించ వచ్చు కాని పారి పోవడం మంచిదికాదు. అయినా సుయోధనా! ఇక్కడ కూడా జూదము ఆడి గెలుద్దాము అని అనుకుంటావేమో! ఇది రణరంగము. ఇక్కడ జూదం ఆడటానికి వీలులేదు! అయినా నీలాంటి రారాజు పారి పోవడమా! ఛీ ఛీ. పారి పోకు" అని అధిక్షేపించాడు అర్జునుడు.

ఈ మాటలు విన్న సుయోధనునికి రోషం వచ్చింది. తన సైన్యాన్ని సన్నద్ధం చేసాడు. భీష్మ,ద్రోణ,కృప,అశ్వత్థామ, కర్ణులతో కలిసి ఒక్కుమ్మడిగా అర్జునుని మీద దాడి చేసాడు. అర్జునుని కురు వీరులందరూ చుట్టుముట్టారు. వారందరూ సుయోధనుని రక్షిస్తూ అర్జునుని మీదికి శరప్రయోగం చేస్తున్నారు. అర్జునుడు తన సారధిని, రధాన్ని, గుఱ్రాలను కాపాడుకుంటూ యుద్ధం చేస్తున్నాడు.

అర్జునుడు ఆలోచించాడు. ఇప్పుడు సుయోధనుని చంపడం ధర్మంకాదు. ఎందుకంటే సుయోధనుని చంపడం భీముని ప్రతిజ్ఞ. అప్పటికే అందరితో యుద్ధం చేసాడు. ఇంక అక్కడి నుండి వీరోచితంగా తప్పుకోవడం ఉత్తమం. పైగా ఉత్తర కుమారికి బొమ్మ పొత్తికలు తీసుకుని

వెళ్లాలి. కురు వీరుల తలపాగాలు తీసుకొని వెళ్లడం వల్ల వారిని అందరిని జయించి నట్టు అవుతుంది. అందుకని కురు వీరులను, కురు సేనలను భంగపాటు చేయ దలంచి, తనకు కుబేరుడు బహూకరించిన సమ్మోహనాస్త్రాన్ని కురు సేనల మీద ప్రయోగించాడు.

అది కురు వీరులలోని తేజస్సును హరించి నిస్తేజులుగా చేస్తుంది. అందరూ స్పృహ కోల్పోతారు. ఆ అస్త్రానికి ఇంద్రుడు అధిదేవత. ఒక సారి ప్రయోగిస్తే తిరుగులేని అస్త్రం. అర్జునుడు ప్రయోగించిన సమ్మోహనాస్త్రము మహిమకు కురువీరులందరూ తమ తమ ఆయుధములు విడచి, నిద్ర వచ్చినట్టు స్పృహ కోల్పోయారు.

అర్జునుడు ఉత్తర కుమారుని చూచి "కుమారా! కురు సైన్యము అంతా నిద్రావస్థలో ఉన్నది. నీవు పోయి దుర్యోధనుడు, అశ్వత్థామ, కర్ణుడు, ద్రోణుడు కృపాచార్యుడు ధరించిన తలపాగాలు మాత్రం తీసుకొని రమ్ము. మా తాత భీష్ముల వారి వద్దకు వెళ్లకు. ఆయన ఈ అస్త్రానికి బద్ధుడు కాడు. మేలుకొని ఉంటాడు. జాగ్రత్త! ఆయన వద్దకు వెళ్లకు" అని అన్నాడు.

ఉత్తర కుమారుడు సంతోషంగా రధం దిగి అర్జునుడు చెప్పినట్టు కురు వీరుల తలపాగాలు తీసుకొని వచ్చాడు. మరల రధం ఎక్కాడు.

"కుమారా! మన రధాన్ని యుద్ధ రంగము నుండి బయటకు పోనిమ్ము. " అని అన్నాడు. ఉత్తరకుమారుడు రధం తోలుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు. అర్జునుడు కొంచెం దూరం వెళ్లి ఆగాడు.

ఇక్కడ కురువీరులందరకూ తెలివి వచ్చింది. సుయోధనుడు అర్జునుని అల్లంత దూరంలో చూచాడు. మరల అర్జునునితో యుద్ధానికి తయారయ్యాడు.

అప్పుడు భీష్ముడు సుయోధనునితో "సుయోధనా! ఏమి జరిగిందో నీకు తెలియదు. నేను తప్ప మీరు అందరూ తెలివి తప్పిపడి ఉన్నారు. అర్జునుడు కేవలం మీ తలపాగాలు మాత్రం తీసుకొని వెళ్లాడు. అతడు క్రూరత్వంతో మన తలలు కూడా తీసుకొని వెళ్లి ఉంటే ఏమయ్యేది. నువ్వు కూడా మెడ వాల్చి స్పృహ లేకుండా, ఒళ్లు తెలియని పరిస్థితిలో ఉంటే నిన్ను కూడా చంపకుండా వదిలాడంటే అర్జునుడు ఎంత కరుణామయుడో తెలుసుకో. ఆ పరిస్థితులలో మనం ఉన్నప్పుడు మన

ప్రాణాలు తీయకుండా వదిలాడు కాబట్టి ఇంక మనం యుద్ధం విరమించడం మంచిది. ఇంత జరిగినా మనం ఇంకా మన బాహు బలాన్ని నమ్ముకొని యుద్ధానికి దిగితే ఈ రోజే పూర్ణాహుతి జరగడం తధ్యం.

(పూర్ణాహుతి అంటే యజ్ఞం ముగిసేటప్పుడు పూర్ణాహుతి చేస్తారు. అప్పుడు నెయ్యి, కొబ్బరికాయలు, పూలు, తాంబూలాలు, నవరత్నాలు సమస్తం అగ్నిలో వేసి ఆహుతి చేస్తారు. ఆ మాదిరి ఈ రణ యజ్ఞంలో కూడా కురు వీరులనందరిని చంపి అర్జునుడు పూర్ణాహుతి చేస్తాడు అని భావన.)

సుయోధనా! ఇంత జరిగినా ఇంకా పట్టుదల ఎందుకయ్యా! పద మన రాజధానికి వెళదాం. మనం పట్టుకున్న గోవులను అర్జునుడు ఎప్పుడే విడిపించుకుపోయాడు. అవి మత్స్యనగరానికి చేరాయి. ఇంక దేనికోసం ఈ యుద్ధం. ఈ సైన్య నష్టం." అని అన్నాడు భీష్ముడు.

ఆ మాటలు విన్న సుయోధనుడు నిట్టూర్చాడు. మనసులో ఇంకా యుద్ధం చేయాలని ఉద్రేకంతో ఊగి పోతున్నా, చేసేది లేక తాత గారి మాటలకు తల వంచాడు. తక్కిన కురువీరులు కూడా ఎలాగైనా

సుయోధనుని అర్జునుని బారి నుండి రక్షించు కోడానికి యుద్ధవిరమణ మంచిది అని అనుకున్నారు. భీష్ముడి ఆదేశానుసారం కురు సైన్యం వెనుకకు మరలింది.

ఇదంతా దూరం నుండి చూస్తున్న అర్జునుడు దేవదత్తం పూరించాడు. భీష్మ ద్రోణ కృపాచార్యులకు నమస్కార బాణాలు వేసి వీడ్కోలు చెప్పాడు. ఒక్కబాణంతో సుయోధనుడి కిరీటానికి అమర్చి ఉన్న మణులను ఊడగొట్టాడు. ఇంక నేను పోయి వస్తాను అని పెద్దగా అరిచి చెప్పాడు.

కౌరవ సేన మరలిపోగానే, ఉత్తర కుమారుని చూచి "కుమారా! మనం అనుకున్నట్టు గోవులను మరల్చాము. శత్రుసేనలను జయించాము. కురువీరుల తలపాగాలుగా కట్టుకున్న చీరలు తెచ్చాము. ఇంక మనం కూడా రాజధానికి పోదాం." అని అన్నాడు.

అలాగే అంటూ ఉత్తరుడు రధాన్ని రాజధాని వైపు మరల్చాడు. "కుమారా! కురువీరులందరిని నీవే జయించి గోవులను మరలించానని చెప్పు. " అని అన్నాడు అర్జునుడు.

ఉత్తరుడు నవ్వి "అర్జునా! కురు వీరులను జయించడం నా వల్లకాదని అందరికీ తెలుసు. జనానికి నిజం తెలుసు. నీ గురించి చెప్పకుండా నిజం ఎలా దాచగలను. కాని నీమాట కాదనలేను. నీకు ఇష్టం వచ్చినపుడే నీ గురించి బయట పెడతాను." అని అన్నాడు భూమింజయుడు.

రథం శమీవృక్షం చేరుకుంది. గాండీవము మొదలైన ఆయుధములు యథాప్రకారము శమీవృక్షము మీద భద్రపరిచారు. అర్జునుడు ఇదివరకటి మాదిరి బృహన్నల వేషం వేసుకున్నాడు. రథసారథిగా కూర్చున్నాడు. భూమింజయుడు వీరుడిగా రథం ఎక్కాడు.

"కుమారా! నీ విజయం గురించి పట్టణంలో చెప్పడానికి గోపాలురను ముందుగా వెళ్లమని." చెప్పు అన్నాడు.

ఆ ప్రకారం ఉత్తరుడు గోపాలురను తమ విజయం గురించి విరాట నగరంలో తెలియచెయ్యడానికి వార్తాహరులను ముందు పంపాడు. అప్పటికే దక్షిణ గోగ్రహణంలో విజయం సాధించిన విరాట రాజు నగరం చేరుకున్నాడు. ఉత్తర కుమారుని గురించి అడిగాడు.

సుయోధనుడు, భీష్మ, ద్రోణ, కృప, అశ్వత్థామ ప్రభృతులతో కూడి ఉత్తరగోగ్రహణం చేసాడని, గోవులను విడిపించడానికి బృహన్నలను సారధిగా చేసుకొని ఉత్తరకుమారుడు వారిమీది యుద్ధానికి వెళ్లాడని తెలుసుకున్నాడు.

విచారవదనంతో మంత్రులను చూచి "అయ్యో! ఉత్తరుడు పసివాడు. కురు వీరుల పరాక్రమం గురించి తెలియక వారి మీదికి యుద్ధానికి వెళ్లాడు. కౌరవ సేన ఎక్కడ! ఉత్తర కుమారుడు ఎక్కడ! వెంటనే తగిన సేనలను సాయంగా పంపండి. " అని ఆజ్ఞాపించాడు.

పక్కనే ఉన్న కంకుభట్టు విరాటుని చూచి "రాజా! అక్కడ మనం సుశర్మను ఓడించాము. ఇక్కడ కూడా మనకు జయం కలుగుతుంది. ఉత్తరుడు ఒక్కడే వెళ్లలేదు కదా పక్కన బృహన్నల కూడా ఉన్నాడు కదా. అతడు అద్భుతమైన పరాక్రమము కలవాడు. దేవతలనైనా జయించగలడు." అని అన్నాడు.

కాని విరాటుడు "వెంటనే మన సేనలను ఉత్తరకుమారునికి సాయంగా పంపండి. ఉత్తర కుమారుని క్షేమం గురించి తెలుసు కోండి. " అని ఆజ్ఞాపించాడు.

ఇంతలో ఉత్తర దిక్కున ఉన్న గోపాలురు వచ్చారు. "జయము జయము మహారాజా! ఉత్తర కుమారుల వారు కురు సేనను జయించి గోవులను మరలించారు. ఆ విజయ వార్తను తమకు తెలియచేయమని ముందు మమ్ములను పంపారు" అని చెప్పారు.

విరాటునికి ఆనందభాష్పాలు కారిపోతున్నాయి. ఆనందంతో ఉక్కిరిబిక్కిరి అయ్యాడు. "ఏమిటీ! మన ఉత్తర కుమారుడు కురు సైన్యాన్ని గెలిచాడా! నిజమా! నగరమంతా ఈ విజయ వార్త ను చాటించండి. ఉత్సవాలు జరిపించండి. బ్రాహ్మణులు, సువాసినులు పురజనులువెళ్లి కుమారునికి స్వాగతం పలకండి. " అని ఆజ్ఞాపించాడు.

కంకుభట్టును(ధర్మరాజును) చూచి "కంకా! ఈ ఆనంద సమయంలో ఒక ఆడ ఆడదామా!" అని అన్నాడు.

"రాజా! తమరు మహా సంతోషంలో ఉన్నారు. ఈరోజు నేను తమతో ఆడి గెలువగలనా! " అని అన్నాడు కంకుడు. ఆ మాటలకు విరాటుడు పెద్దగా నవ్వాడు. అక్కడే ఉన్న సైరంధ్రిని చూచి "సైరంధ్రీ! నీవు పోయి పాచికలు తీసుకొని రా!" అని ఆజ్ఞాపించాడు. ఆట ప్రారంభించారు. రెట్టించిన ఉత్సాహంతో ఆడుతూ విరాటుడు "కంకా!

అశేషమైన కురుసైన్యాన్ని జయించి గోవులను మరల్చుకొని వచ్చాడంటే నా కుమారుడు ఉత్తరుడు ఎంతటి వీరుడో! అతని బాహుబలము ఎంతో గొప్పది! మా వంశప్రతిష్ఠను నా కుమారుడు నిలిపాడు" అని పొంగిపోతున్నాడు విరాటుడు.

అప్పుడు కంకుభట్టు విరాటునితో "రాజా! దుర్యోధన, భీష్మ, ద్రోణ, కృప, అశ్వత్థామ, కర్ణులతో కూడిన కౌరవ సేనను మన ఉత్తర కుమారుడు జయించి గోవులను మరలించాడంటే అంతకన్నా సంతోషకరమైన విషయం ఏముంటుంది. అతను లోక ప్రశిద్ధుడు కాడా! " అని అన్నాడు.

విరాటుడు కంకుభట్టు ను చూచాడు. విరాటుని కన్నులు కోపంతో ఎరుకెక్కాయి. ముక్కు పుటాలు అదురుతున్నాయి. "అంటే నా కుమారుని విజయం గురించి సందేహిస్తున్నావా! ఇంతవరకూ నువ్వు ఏమి మాట్లాడినా సహించాను. ఇంక మీదట ఇలా మాట్లాడకు." అని అన్నాడు విరాటుడు.

కాని కంకుభట్టు అనడం మానలేదు. "ఒక్క కౌరవసేన ఏల! దేవతలు రాక్షసులు అందరూ ఒక్కమారుగా యుద్ధానికి వచ్చినా, మన

బృహన్నల రథం మీద మధ్యందిన మార్తాండుని మాదిరి ప్రకాశిస్తూ ఉండగా ఉత్తరకుమారుడు గెలవక ఏం చేస్తాడు!" అని అన్నాడు.

విరాటరాజు కోపం పట్టలేకపోయాడు. ఊగిపోయాడు. "కంకూ! నువ్వు ఎన్నో వింతలు విశేషాలు చెప్పగా విన్నాను. ఒక సారధి ....అదీ ఒక పేడి...... రథం మీద సారథ్యం చేస్తూ శత్రువీరులను అణిచాడు అని ఎప్పుడూ వినలేదే! అయినా నా కుమారుడు శత్రువీరులతో పోరాడి గెలిచాడు అనే మాట ఎందుకు మాట్లాడవు. నీ మూర్ఖపు మాటలు నేను ఇంకసహించలేను. ఓవిప్రుడా! నీ మాటలు ఇంక కట్టిపెట్టు. " అన్నాడు విరాటుడు.

కాని ధర్మరాజు వినలేదు తనప్రసంగం కొనసాగించాడు. "అవును విరాటరాజా! బృహన్నలకు మనసులో యుద్ధం చెయ్యాలని కోరిక పుట్టి ఉంటుంది. అందుకని మన ఉత్తరకుమారుని సారధిగా చేసుకొని కౌరవ సేనతో యుద్ధం చేసి ఓడించి ఉంటాడు. మనగోవులను మరలించి ఉంటాడు. నామాట అబద్ధం కాదు. నువ్వే చూడు. వెంటనే బృహన్నల కౌరవ సేన మీద విజయం సాధించి వస్తున్నట్టు పురంలో చాటించు" అన్నాడు.

ఇంక కోపం పట్టలేక పోయాడు విరాటుడు. "ఆ పేడిని నా ముందు పొగుడుతావా! " అంటూ చేతిలో ఉన్న పాచికలు కంకుభట్టు మీదికి విసిరాడు. అందులో ఒక పాచిక కంకు భట్టు నుదుటికి తగిలి గాయం అయింది. ఆ విధంగా దెబ్బతిన్న కంకు భట్టు అక్కడేనిలబడి ఉన్న సైరంధ్రి వైపు చూచి తలదించుకున్నాడు. వెంటనే సైరంధ్రి పరుగున వచ్చి కంకుభట్టు నుదుటి మీద అయిన గాయం నుండి స్రవిస్తున్న రక్తాన్ని తన పమిట చెంగుతో అదిమింది. పక్కనే ఉన్న బంగారు కలశము లోనున్న నీటిలో తన చీర చెరుగును తడిపి గాయం మీద అదిమింది.

ఇదంతా చూస్తున్న విరాటుడు "సైరంధ్రీ! ఏమిటేది! అతని రక్తం నేలమీద పడకుండా ఎందుకు అదుముతున్నావు?" అని అడిగాడు.

"మహారాజా! ఉన్నత వంశ సంజాతుడైన ఈ పుణ్యాత్ముని రక్తం ఎన్ని చుక్కలు భూమి మీద పడితే అన్ని సంవత్సరములు ఆ భూమీమీద వర్షములు కురియవు. ఉత్తమవంశంలో పుట్టిన బ్రాహ్మణుని రక్తం కిందపడటం మనదేశానికి కీడు కలిగిస్తుంది. అందుకని అలా చేసాను" అని చెప్పింది సైరంధ్రి.

ఇంతలో తన అన్నయ్య విజయుడై తిరిగి వస్తుండగా ఉత్తర తన చెలికత్తెలతో ఎదురు వెళ్లి అన్నయ్య ఉత్తర కుమారుని మీద, పక్కనే గురువుగారు బృహన్నలమీద చందనము, కుంకుమ, పుష్పములు చల్లుతూ స్వాగతం పలికింది. మిగిలిన వారుకూడా ఉత్తరకుమారుని కౌగలించుకొని తమ అభినందనలు తెలిపారు.

ఈ ప్రశంసలకు తట్టుకోలేక పోయాడు ఉత్తరకుమారుడు. "అయ్యా ఈ విజయం నాది కాదు. ఈ బృహన్నల సహాయ సహకారములతోనే నేను విజయం సాధించాను. ఈ విజయం నా ఒక్కడిది కాదు." అని నర్మగర్భంగా పలికాడు.

ఇంతలో ఉతర్తకుమారుడు విజయుడై వస్తున్నాడని విరాటునికి వర్తమానం అందింది. "వెంటనే రమ్మనండి! " అన్నాడు విరాటుడు ఆనందంగా. కంకుభట్టు ఆ భటుని చూచి మెల్లగా "నా నుదుటిమీద గాయం చూచి బృహన్నల కోపిస్తాడేమో! ఆవేశంలో ఏమన్నా చేస్తాడేమో! అందుకని ముందు ఉత్తరకుమారుని ప్రవేశపెట్టు. కొంచెం సేపు ఆగి బృహన్నలను ప్రవేశపెట్టు" అని అన్నాడు. విరాటుడు కుమారుని విజయోత్సాహంలో ఈమాటలు వినలేదు. కంకు భట్టు కోరిక మేరకుముందు ఉత్తరకుమారుని ప్రవేశ పెట్టాడు.

ఉత్తరకుమారుడు వచ్చి తండ్రి పాదాలకు నమస్కరించాడు. విరాటుడు తన కుమారుని లేపి కౌగలించుకున్నాడు. విజయుడై వచ్చినకుమారుని గాఢ పరిష్వంగనంలో పులకించి పోయాడు విరాటుడు. ఉత్తరుడు పక్కనే ఉన్న కంకుభట్టు వేషంలో ఉన్న ధర్మరాజుకు నమస్కరించాడు. అయ్యో అదేమిటి ఈ గాయం ఏమిటి? అని అడిగాడు. దానికి విరాటుడు నేను నీ విజయాన్ని పొగుడుతుంటే ఈ కంకుభట్టు ఈ విజయం నీదికాదు ఆ బృహన్నలది అన్నాడు. కోపం పట్టలేక నేను పాచికలు విసిరాను. గాయం అయింది అని అన్నాడు విరాటుడు. తండ్రీ! తప్పు చేసారు. మీరు ఇట్లు చెయ్యదగునా! వీరు ఏమి మాట్లాడినా మనం గౌరవించాలి. ముందు వారిని క్షమాపణ కోరండి. ఇలాంటి మహాత్ములు కోపిస్తే మనకు ఆయువు ఐశ్వర్యము ఎలా కలుగుతాయి అని అన్నాడు ఉత్తరకుమారుడు. కుమారుని మాటలు పాటించి విరాటుడు కంకుభట్టును క్షమాపణ కోరాడు. కంకుభట్టు నవ్వునవ్వి అసలునాకు కోపమే రాలేదు. ఇంక క్షమాపణ ఎందుకు విరాటరాజా! విరాటుడు సత్ప్రవర్తనుడు. ఎందుకో చెడు ఘడియలో ఇలా చేసాడు. అని అన్నాడు. విరాటుని మనసు కుదుట పడింది ఇంతలో బృహన్నల అక్కడికి ప్రవేశించాడు. బృహన్నల రాజుగారికి అభివాదం చేసాడు. అతడిని సాదరంగా ఆహ్వానించాడు విరాటుడు. అందరూ కూర్చున్నారు విరాటుడు కుమారుని చూచి

కుమారా! భీష్మ, ద్రోణ, కృప, అశ్వత్థామ, కర్ణులతో కూడిన కౌరవ సైన్యాన్ని నువ్వు ఎలాగెలిచావు. నీకు సైన్యమూ లేదు. ఒక్కడిని కొడితే వందమంది మీద పడతారు కదా! ఎలా గెలిచావు. పైగా ఒకడు పరశురాముని గెలిచినవాడు! మరొక్కడు ద్రోణాచార్యుడు. మరొకడు శివుని వరమున పుట్టిన వాడు (అశ్వత్థామ) మిగిలిన వారు దేవ దానవులను కూడా గెలువ సమర్థులు. ఇంక ధృతరాష్ట్రుని కుమారులు ఒక్కొక్కరు ఈ భూమినంతా గెలువగల సమర్ధులు అలాంటి వారిని నువ్వు ఒక్కడికి శరీరం మీద ఒక్క గాయం కూడా కాకుండా ఎలా గెలిచావు. మన ఆవులను ఎలా మరలించగలిగావు. అభిమానధనుడైన సుయోధనుడు ఏ ప్రకారము పలాయన మైనాడు. ఇదంతా వింటుంటే నాకు ఆశ్చర్యం వేస్తూ ఉంది. అసలు ఏం జరిగిందో వివరంగా చెప్పు అని అడిగాడు విరాటుడు. (కొంచెం ఆలోచించిన మీదట ఇప్పుడు విరాటునికి బుద్ధి పనిచేసినట్టుంది. తన కుమారుని విజయం మీద అనుమానం తనే వ్యక్తం చేసాడు). తండ్రీ! ఆ కౌరవ సేనలను నేను గెలవలేదు. గోధనమును నేను మరల్పలేదు. మనకుఉన్న దైవబలమున ఒక మహానుభావుడు దైవాంశ సంభూతుడు వచ్చి నన్ను రక్షించాడు. కౌరవులను గెలిచాడు. గోవులను మరల్చాడు. అని మూడు ముక్కలలో తేల్చి తండ్రి మనసులో అనుమానం నివృత్తిచేసాడు. అసలు యుద్ధం ఎలా జరిగిందో చెబుతాను వినండి. అని చెప్పడం ప్రారంభించాడు

ఉత్తరుడు. బృహన్నలను సారధిగా చేసుకొని నేను యుద్ధానికి వెళ్లాను. కురు సేననుచూచాను.నాకుకాళ్లు చేతులు వణకసాగాయి. నేను రధం దిగిపారిపోయాను. అప్పుడు ఒక మహా పురుషుడు వచ్చాడు. నాకు ధైర్యం చెప్పాడు. నన్నురథం మీద కూర్చోపెట్టాడు. నేను రథం తోలు తుంటే అతను కౌరవ సేనలతో యుద్ధం చేసాడు. ఆవుల మందలను మన నగరం వైపు మరలించాడు. సుయోధనుని అడ్డగించాడు. వారిరువురికి ఘోర యుద్ధం జరిగింది. ఆ మహానుభావుడు కౌరవ సేనలను చిత్తుచేసాడు. కౌరవ వీరులను ఓడించాడు. కర్ణుని తమ్ముని చంపాడు. ద్రోణుణ్ణి ఎదిరించాడు. భీష్ముడిపై బాణాలు ప్రయోగించాడు. అతడు రణరంగంలో వీరవిహారం చేసాడు. రారాజును గాయపరిచాడు. కౌరవ సేనలను తరిమి తరిమి కొట్టాడు అని తనదైనశైలిలో చెప్పాడు ఉత్తరకుమారుడు. నిజమా కుమారా! ఇంతకూ ఆ మహానుభావుడు ఏడి? ఎక్కడ? కనిపిస్తే కౌగలించుకోవాలని ఉంది అని అన్నాడు విరాటుడు. తండ్రీ! అతను అక్కడే అంతరానమ్మైనాడు. అతడు నేడు కాని రేపుకాని కనపడతాడు అని చెప్పాడు. ఇది ఇలా జరుగుతుంటే కంకుభట్టు తన ముఖాన్ని ఉత్తరీయంతో కప్పుకొని తన నుదుటికి తగిలిన గాయం అర్జునుడు చూడకుండా జాగ్రత్త పడుతున్నాడు. అది అంతా అర్జునుని పరాక్రమమే అని మనసులో ఆనందపడుతున్నాడు.

బృహన్నల ఉత్తరకుమారుని చూచి చాలా బాగా సమయస్ఫూర్తి తో చెప్పావు. అని మెచ్చుకున్నాడు. తరువాత ఉత్తరకుమారుడు బృహన్నలతో కలిసి తల్లి సుధేష్ణ దగ్గరకు వెళ్లాడు. ఆమె ఆశీర్వాదం తీసుకున్నాడు, తరువాత తాను తెచ్చిన బొమ్మ పొత్తికలతో ఉత్తర నాట్యం నేర్చుకుంటున్నా నర్తనశాలకువెళ్లాడు. ఉత్తరా! నేను యుద్ధానికి వెళ్లేటప్పుడు కురు వీరుల తలపాగాలు బొమ్మ పొత్తికలకు తెమ్మన్నావు కదా ఇవిగో తెచ్చాను అని తాను తెచ్చిన తలపాగా చీరలు ఆమెకు ఇచ్చాడు. అన్నయ్య పరాక్రమానికి ఉత్తర మురిసిపోయింది. తరువాత పాండవులు అందరూ ద్రౌపదితో కలిసి కంకుభట్టు మందిరంలో ఒక రహస్య ప్రదేశంలో సమావేశమయ్యారు. అర్జునుడు జరిగినది అంతా చెప్పాడు. తరువాత అర్జునుడు భీముని చూచి అన్నయ్య ఎందుకు నా వైపు చూడటం లేదు అని అడిగాడు. ఇంక దాచడం కుదరదని ధర్మరాజు ఇలా అన్నాడు. ఏమీలేదు అర్జునా! విరాటుడు తన కుమారుని పరాక్రమాన్ని పొగుడుతుంటే నేను మహా బలశాలి బృహన్నల ఉండగా ఉత్తరకుమారు జయించడంలో గొప్ప ఏముంది అని అన్నాను. ఆమాటలకుకోపించి నా ముందు ఒక పేడిని పొగుడుతావా అంటూ వివేకహీనుడై విరాటుడు పాచికలు విసిరాడు. చిన్న దెబ్బతగిలింది. అని అన్నాడు. ఆమాటలకు భీముడు ఉగ్రుడై ఇప్పుడే వెళ్లి ఆ దురాత్ముని సకుటుంబంగా యమలోకానికి పంపిస్తాను అని అన్నాడు. అవును

అన్నయ్యా! వీడిని చంపి వీడి రాజ్యం మనం వశం చేసుకుందాము అని అన్నాడు. వారిద్దరినీ వారించాడు ధర్మరాజు. అయ్యో! అదేమిటి అలా అంటారు మనకు కష్టకాలంలో ఆశ్రయ మిచ్చిన వాడు విరాటుడు. అతని కి మనము ఎవరో తెలియదు కదా. అతనికి మనం కృతజ్ఞత చూపాలి కాని చంపకూడదు. ఇప్పుడు మనం ఎవరమో తెలియచేద్దాము. అప్పుడుకూడా గర్వంగా మాట్లాడితే అప్పుడు చూద్దాము అని అన్నాడు. మరునాడు పాండవులు ద్రౌపది ఉదయమే మంగళ స్నానములాచరించి, తమతమ యధారూపములతో అలంకరించుకొని, ధవళవస్త్రములు ధరించి, రాజకుమారులకు ఉచితమైన ఆభరణములు ధరించి, విరాటరాజు కొలువుకూటమునకు వెళ్లారు. అప్పుడు ధర్మరాజు విరాటుని సింహాసనము మీద కూర్చున్నాడు. విరాటుడు యధాప్రకారము కొలువు కూటమునకు వచ్చాడు. తన సింహాసనము మీద కంకుభట్టును చూచాడు. కోపం పట్టలేకపోయాడు. ఏమిటిది కంకా! నీవు ఉన్మాదుని వలే ఏ మాత్రం భయం లేకుండా మా సింహాసనం మీద కూర్చున్నాడు. నేనువచ్చినా దిగకుండా గర్వంతో, అహంకారం తో అలాగే కూర్చున్నావు. అని అడిగాడు. అప్పుడు అర్జునుడు విరాటుని చూచి విరాటరాజా! ఈయన ధర్మరాజు. ఎంతోమంది సామంతులను తన కనుసన్నలతో ఆజ్ఞాపించగల చక్రవర్తి. భూమి నాలుగు చెరుగులా జయించి రాజసూయ యాగమునిర్వహించిన మహానుభావుడు. నిత్యసత్యవ్రతుడు.

ధర్మమూర్తి. అజాత శత్రువు. ఇంద్రుని సింహాసనము కూడా ఎక్కడానికి అర్హుడు. నీ చిన్న రాజ్యంలో ఉన్న సింహాసము ఎక్కడానికి తగడా! అని అన్నాడు. అది విన్న విరాటునికి ఆశ్చర్యము, ఆనందము, అనుమానము ఒకేసారి కలిగాయి. మరి ఈయన ధర్మరాజు అయితే మిగిలిన పాండవులు, ద్రౌపది ఏరి? అని అడిగాడు. విరాటరాజా! ఇప్పటిదాకా నీ వంటశాలలో రుచికరమైన వంటలు చేసి, మల్లయుద్ధములు చేసి, నిన్ను మెప్పించిన వలలుడే భీమసేనుడు. బకాసురుని కిమ్మీరుడిని, హిడింబాసురుని చంపిన మహాబలశాలి. ఇంక నీ అశ్వశాలలో అశ్వములను రక్షిస్తూ తామగ్రంధి అనే పేరుతో నిన్ను సేవించినవాడు నకులుడు. మాతల్లి మాద్రి పెద్దకుమారుడు. నీ గోశాలలో ఉన్న గోవులను కాపాడుతున్న తంత్రీపాలుడు సహదేవుడు. మాద్రి రెండవకుమారుడు. నీ అంతఃపురములో సైరంధ్రీగా కొలువు చేస్తూ నీ భార్య సుధేష్ణాదేవిని సేవిస్తున్న మాలిని ద్రౌపది. ఆమెను అవమానించినందుకే భీముడు కీచకుని, ఉపకీచకులను సంహరించాడు. అని అన్నాడు. పక్కనే ఉన్న భీముడు అందుకని నీ అంతఃపురములో కాంతలకునాట్యం నేర్పుతూ బృహన్నల పేరుతో ఉన్న పేడి అర్జునుడు. అతడే ఖాండవవనదహన కాలంలో ఇంద్రుని జయించాడు. నివాతకవచులను సంహరించాడు. కాలకేయులను చంపాడు. ఇదంతా కలా నిజమా అని సంభ్రమాశ్చర్యాలతో కొట్టుమిట్టాడుతున్నా విరాటుని

వద్దకు వచ్చి ఉత్తరకుమారుడు అవును తండ్రీ! నేను చెప్పిన మహానుభావుడు! మహాపురుషుడు! ఇతడే. అర్జునుడు. నిన్నటి యుద్ధం లో నాకువిజయం చేకూర్చిని దివ్యపురుషుడు ఇతడే. నేను భయంతో వణుకుతుంటే నాకు ధైర్య చెప్పి, నన్ను సారధిగా ఉండమని తాను యుద్ధం చేసాడు. అంత ఘోర యుద్ధం నేను ఇంతకు ముందు చూడలేదు. నేను తేరును నడపలేకపోతేనాకు ధైర్యం చెప్పి, కురు సైన్యంతో యుద్ధం చేసిన వీరుడు. అతని అభ్యర్ధన మేరకు నిన్న నేను ఇతని పేరు వెల్లడించలేదు. కుమారుని మాటను విన్న విరాటుడు పరవశించి పోయాడు. అర్జునుని గట్టిగా కౌగలించుకున్నాడు. ధర్మరాజు పాదాలకునమస్కరించాడు. ధర్మరాజు అతనిని లేవదీసాడు. విరాటుడు భీముని నకుల సహదేవులను కౌగలించుకున్నాడు. అర్జునుడు తన తమ్ములను ఉత్తరకుమారునికి పరిచయం చేసాడు. విరాటుడు తన మంత్రులను, కుమారులను, అన్నదమ్ములను, ఇంకా యోగ్యులైన వారినందరినీ పాండవుల దర్శనానికి పిలిపించాడు. ద్రౌపది గురించి చెప్పమని, తగురీతిగా గౌరవించమని, సుధేష్ణకు వర్తమానం పంపాడు. అర్జునుడు విరాటుని చూచి రాజా! చాలా దుస్తరమైన అజ్ఞాతవాసము ఒక సంత్సరము నిర్భయంగా మీ కుటుంబసభ్యులమాదిరి గడిపాము. అదేమిటి అర్జునా! నేను పరాయివాడినా! అలామాట్లాడకు. మీరు అరణ్య వాసములో నానా అవస్థలు పడి, అజ్ఞాతవాసము నా రాజ్యంలో గడపడం

నాపూర్వజన్మసుకృతంగాభావిస్తున్నాను. ఇంకమీదట ఈమత్స్యదేశం మీది. మేము అందరం మిమ్ములను సేవించుకుంటాము. కౌరవులమీదికి దండెత్తాల్సివస్తే నేను కూడా సాయం చేస్తాను అని అన్నాడు. అదేమిటి తండ్రీ! మనకంటూ ఒక రాజ్యం ఉందా చెప్పండి. నన్ను నిన్ను రక్షించి మన రాజ్యాన్ని రక్షించిన వాళ్లు వీరు కారా! ఇది వీరి రాజ్యం. వారి రాజ్యం వారికివ్వడం ఏమిటి వింత కాకపోతే! పైగా ఇంతకాలము వీరు నివురు గప్పిన నిప్పులవలె మన దగ్గర అణిగి మణిగి ఉన్నారు మనం కూడా వారిని అనకూడని మాటలు అన్నాము. ఇప్పుడు వీరిని క్షమాపణ కోరడం మన ధర్మం. పైగా ఇందాక నేను చెప్పినట్లు ఈ రాజ్యం ధనం, సంపద అంతా వీరిదే. కాబట్టి మనం వీరికి ఒక కొత్త కానుక ఇవ్వాలి తండ్రీ వెంటనే ఉత్తరకుమారిని తీసుకురమ్మని చెప్పండి అని విరాటుడి తో చెప్పాడు. వెంటనే ఉత్తర కుమారిని తీసుకు రమ్మని మంత్రులను ఆజ్ఞాపించాడు విరాటుడు. వారు వెంటనే వెళ్లి సుధేష్ణాదేవి అనుమతితో ఉత్తరను సకలాలంకారభూషితురాలిని చేసి తీసుకొని వచ్చారు. మహాలక్ష్మీదేవి లాగా వస్తున్న ఉత్తరకు తండ్రి విరాటుడు ఎదురు వెళ్లి ఆమెను సాదరంగా ధర్మరాజు ఎదుటికి తీసుకొని వచ్చాడు. ధర్మజా! అజ్ఞానంతో నీ పట్ల నేను చేసిన అపరాధములనన్నింటినీ క్షమించమని ప్రార్థిస్తున్నాను. నా కుమార్తెను అర్జునునికి ఇచ్చి వివాహం చెయ్యడం మా అందరికి సమ్మతమే. మీతో బంధుత్వం మాకు ఎంతో శ్రేయోదాయకం. అని

అన్నాడు విరాటుడు. అర్జునుడు ధర్మరాజు వంక చూచాడు. అన్నగాని అనుమతితో అర్జునుడు విరాటునితో విరాటరాజా! నేను ఉత్తరకు గురువును నాట్యం నేర్పాను. గురువుతండ్రితో సమానం. కాబట్టి ఈమెను నా కోడలిగా స్వీకరిస్తాను. నా కుమారుడు అభిమన్యునికి ఇచ్చి వివాహం చెయ్యండి. అభిమన్యుడు శ్రీకృష్ణునికి మేనల్లుడు. సుభద్ర కుమారుడు అమితమైన బాహుబలం, పరాక్రమం కలవాడు. అత్యంత సౌందర్యవంతుడు, ఉదారుడు, ఆర్యులకు సమ్మతుడు. విద్యావైభవం కలవాడు. అని తన కుమారుని గుణగణాలను వివరించాడు.   ఆ మాటలకు విరాటుడు సంతోషించాడు. అర్జునా! నీతో వియ్యమందడం కన్నా మాకు కావలసినది ఏమున్నది. అన్నగారు ధర్మరాజు కార్యము నిశ్చయం చేస్తే మేము ఆచరిస్తాము. దానికి ధర్మరాజు! అర్జునుడు మాట్లాడినది ఎంతో ఉచితంగా ఉన్నది. ఇది నాకూసమ్మతమే. వెంటనే మన బంధు మిత్రులకు ఈ వార్తను తెలియచేయండి. అని అన్నాడు. ధర్మరాజా! మీ కురు వంశంతో సంబంధం కలవడం వలన మా మత్స్య వంశం పావనం అయింది. అని పలికి ధర్మజ భీమార్జున నకుల సహదేవులకు తనకుమార్తె ఉత్తర చేత ప్రణామము చేయించాడు. వారు ఆమెను మనసారా దీవించారు. ఉత్తరకుమారి చెలులతో అంతఃపురానికి వెళ్లింది. వెంటనే పురోహితులను పిలిపించి ముహూర్త నిర్ణయం చేయించారు. ఇరుపక్షములవారికి పెళ్లికి రావాల్సిందిగా

ఆహ్వానాలుపంపారు. ధర్మరాజు విరాటుని చూచి విరాటా! నీవు మాకు మా అజ్ఞాతవాస కాలమున ఆశ్రయ మిచ్చి మమ్ములను కాపాడావు. మాకు శ్రీకృష్ణుడు ఒకటినువ్వు ఒకటీ కాదు. ఇరువురు మాకు సమానమే అంటే విరాటుని కౌగలించుకొని తన అభినందనలు తెలిపాడు.

(ఇక్కడ మనం ఒకవిషయం ప్రస్తావించుకోవాలి. భారత భాగవతాలు, భగవద్గీత ఎప్పుడో 60 ఏళ్ల తరువాత చదువుకోవాల్సినవి మాకు ఎందుకు అని ఈనాటి యువత అభిప్రాయం. కాని భారతం అన్ని వయసులవారికి వర్తిస్తుంది. పై సంఘటన నే ఉదాహరణగా తీసుకోండి. అర్జునుడి స్వభావం ఏమిటి? ఎక్కడికి వెళ్లినా అక్కడ ఒక అమ్మాయిని పెళ్లి చేసుకొని వెంట తీసుకొని వస్తుంటాడు. ఇక్కడ కూడా విరాటుడు అర్జునుని తన కుమార్తెను వివాహం చేసుకోమని కోరాడు. సాధారణం గా అయితే అర్జునుడు ఠక్కున ఒప్పుకోవాలి. కాని అర్జునుడు ఒప్పుకోలేదు. ధర్మంగా ఆలోచించాడు. విజ్ఞత ప్రదర్శించాడు. తాను ఆమెకు గురువు కాబట్టి తనకు పుత్రికతో సమానం అన్నాడు. అందుకే గురువును తల్లి తండ్రి సరసన చేర్చారు.

కాని నేడు జరుగుతున్న పరిణామాలు ఎలా ఉన్నాయి. మీరే చూస్తున్నారు. నాటి సుందర కాండ సినిమా మొదలు కొని నేటిదాకా

అమ్మాయిలు తమ టీచర్లను, లెక్చరర్లను ప్రేమించడం చేస్తున్నారు. టీచర్లు లెక్చరర్లుకూడా తమ విద్యార్థినులను ప్రేమిస్తున్నారు. కాదంటే కిడ్నాపులు చేస్తున్నారు. పెళ్లి చేసుకోమని బలవంతం చేస్తున్నారు. అది తప్పు అని చెప్పేవాళ్లు లేరు. అది ధర్మంకాదు అని భారతం చెబుతున్నది అనే విషయం వారికి తెలియదు. ఎందుకంటే వారికి భారతం అంటే ఏమిటో తెలియదు. విరాటపర్వము అంటే ఏదో సినిమా పేరు అని మాత్రం తెలుసు. అందుకని భారతం అన్ని వర్గాలవారికి అన్ని వయసుల వారికి వర్తిస్తుంది. కాబట్టి భారతం మనం చదవడమే కాకుండా మన పిల్లలతో కూడా చదివించాలి అని నా మనవి).

విరాటరాజు కొలువులో ఇలా పెళ్లిసంరంభం జరుగుతుండగా అక్కడ సుయోధనుడు తన సేనతో సహా హస్తినాపురం వెళుతూ మార్గ మధ్యంలో బస చేసాడు. అతనికి భీష్ముని మాటల మీద నమ్మకం లేదు. కర్ణ, శకుని మాటలు నమ్మాడు. ధర్మరాజు దగ్గరకు ఒక దూతను పంపాడు. వాడు ధర్మరాజు వద్దకు వచ్చాడు. "ధర్మరాజా! మీ అజ్ఞాత వాస కాలం పూర్తికాక ముందే అర్జునుడు బయటపడ్డాడు. నీవు లెక్కచూచి ఏది ఉచితమో అది చెయ్యి. " అని సుయోధనుని మాటలుగా విన్నవించాడు. ఆ మాటలలో మీరు చేసిన నిర్ణయం తప్పారు. కనుక మీరు మరల అరణ్యవాసం వెళ్లాలి అనే మాటధ్వనించింది.

ధర్మరాజు ఆ మాటలు విని నవ్వి "మేము సమ్మతించినట్టు 13 ఏళ్లు పూర్తిగా నిండాయి. వేరే మాట లేదు. నీవు పోయి పాండవులు అనుకున్నప్రకారము అరణ్యఅజ్ఞాతవాసములు పూర్తిచేసారు అని భీష్ముడు, మా గురువు ద్రోణుడు వినుచుండగా సుయోధనునితో చెప్పు." అని పలికాడు. ఈ దూత అదే ప్రకారం సుయోధనునితో చెప్పాడు.

తాను దూతను ధర్మరాజు వద్దకు పంపిన విషయం దాచి, సుయోధనుడు భీష్మ ద్రోణులతో ఇలా అన్నాడు. "తాతగారూ, ఆచార్యా! మనం మోసపోయి అనవసరంగా అర్జునునితో యుద్ధం చేసాము. అసలు అర్జునుడు తాము చేసిన ప్రతిజ్ఞ ప్రకారము 13 ఏళ్లు నిండిన తరువాత వచ్చాడో లేదో అన్న నిజాన్ని మనం విచారించలేదు." అని అన్నాడు.

దానికి భీష్ముడు "సుయోధనా! ఏమిటా మాటలు ఎవరన్నా వింటే నవ్వి పోతారు. ప్రతిజ్ఞా భంగం కాలేదని నేను అర్జునుడు వచ్చినపుడే చెప్పాను. మారు మాటాడక హస్తినకు పద. " అని అన్నాడు. చేసేది లేక సుయోధనుడు హస్తినకు బయలుదేరాడు.

పాండవులు అందరూ శమీ వృక్షమువద్దకు పోయి అక్కడ తాము శమీ వృక్షము కొమ్మ మీద దాచిపెట్టిన తమ తమ ఆయుధములను పూజించి తమ వెంట తెచ్చుకున్నారు. పాండవులు అందరూ ఉపప్లావ్యము అను చోట నివాసం ఏర్పరచుకున్నారు. విరాటరాజు ఆజ్ఞ ప్రకారము అక్కడ ఉన్న జనులు పాండవులకు ఎన్నో కానుకలు సమర్పించారు. విరాటుడు కూడా వారికి సమస్త సౌకర్యములు సమకూర్చాడు. పాండవులు ఉపప్లావ్యము లో సుఖంగా ఉన్నారు.

ఈ విషయం అంతా తెలుసుకున్న శ్రీకృష్ణుడు. బలరాముడు, రుక్మిణి సత్యభామ, సాత్యకి మున్నగు ప్రముఖులు, సుభద్ర, అభిమన్యుని తీసుకొని, కృతవర్మ, ప్రద్యుమ్నుడు, సాంబుడు, యుయుధానుడు, రుక్మడు, అక్రూరుడు, ఇంద్రసేనుడు మొదలగు వీరులతో కూడి, అనేక మంది యాదవులు వెంటరాగా, పాండవులను చూడటానికి ఉపప్లావ్యం వచ్చాడు. పాండవులు శ్రీకృష్ణునికి ఎదురేగి స్వాగతం పలికారు.

ద్రుపదమహారాజు, కాశీరాజు శైబ్యుడు, పతీపుత్రసమేతంగా, తమతమ సైన్యములతో ఉపప్లావ్యమునకు వచ్చారు. వీరందరికి విరాటరాజు తగు మర్యాదలు చేసాడు. అనేక దేశములనుండి రాజులు ఉత్తరాభిమన్యుల పెళ్లికి ఆహూతులుగా వచ్చారు.

పెళ్లిపనులు అత్యంత శోభాయమానంగా జరుగుతున్నాయి. వివాహ వేదిక తయారయింది. ఉత్తరను పెళ్లికూతురిగా అలంకరించారు. విరాటరాజు పెళ్లి తరలి రావలసిందిగా పాండవులకు పురోహితుల ద్వారా వర్తమానం పంపాడు. ఇక్కడ అభిమన్యుని కూడా పెళ్లి కుమారుని చేసారు. అందరూపెళ్లికి తరలి వెళ్లారు. విరాటుడు పాండవులను, శ్రీకృష్ణుని సాదరంగా ఆహ్వానించాడు.

పెళ్లి తంతు ప్రారంభం అయింది. శ్రీకృష్ణుడు, బలరాముడు, ధర్మరాజు, అర్జునుడు, విరాటరాజు మొదలగు వారి ముందు వధూవరులను తెరదగ్గర నిలిపారు. జ్యోతిష్యుడు శుభలగ్నం సమీపించింది అని తెలిపాడు. మంగళవాద్యాలు మోగాయి. తెర తొలిగించారు. ఉత్తరాభిమన్యులు ఒకరిని ఒకరు చూచుకొన్నారు. వారి మనసులలో మన్మధభావాలు అంకురించాయి. అభిమన్యుడు తనకు కాబోయే భార్య ఉత్తర ముఖం వైపు తదేకంగా చూస్తూ ఆమె అందాలను తాగేస్తున్నాడు. ఉత్తర కూడా కొంచెంగా తల ఎత్తి క్రీగంటితో అభిమన్యుని చూచి మరల సిగ్గుతో తలదించు కుంటూ ఉంది. తమ తమ దోసిళ్లతో పోసిన తలంబ్రాలు ఒకరి శిరస్సున ఒకరు పోసుకున్నారు. అభిమన్యుడు ఉత్తర చేతిని పట్టుకొని పాణిగ్రహణం చేసాడు. ఇద్దరూ ఒకే ఆసనం మీద పక్క పక్కన కూర్చున్నారు.

విరాటరాజు పాండవులకు శ్రీకృష్ణుడికి మణిభూషణములు, ప్రకాశించే వస్త్రములను బహూకరించాడు. ద్రౌపదీ సుభద్రలకు అనేక ఆభరణాలు వస్త్రములు బహూకరించారు. ఈ విధంగా ఉత్తరాభిమన్యుల వివాహం అత్యంత వైభవోపేతంగా జరిగింది. అని వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు మహాభారత కథలో విరాట పర్వము వివరించాడు.

మహాభారతము,

విరాటపర్వము చతుర్థాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

ఇంతటితో విరాటపర్వము పూర్తిఅయింది.

ఓం తత్సత్.